Број 159. У Новом Саду, у понедељак 21 јула 1908. Година XLIII

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарске кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 круна 75 пот.
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 кр а за стране земље годишње 6 круна 50 пот
Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Уставна Турска и Босна и Херцеговина.

Тридесет година прође, од када је мандатом европских сила предана Босна и Херцеговина Аустро Угарској, да у њој заведе ред и народ њен морално и политички просвети. Предана с тога, што не просвећена, апсолутистичка Турска није то кадра да учини.

И шта се догађа после тих тридесет година. У полудивљој, непросвећеној Турској оре се одушевљени громки усклици: Живела слобода! Живео устав! Турска је дала устав својим грађанима. И томе уставу радује се полудивљи Азијат, радује раја хришћанска, радује сурови Арнаутин. У непросвећеној Турској се забатаљено грађанство толико просветило у томе времену, да је оно управо устав и слободе извојевало. И то се догодило на изненађење целе просвећене Европе, управо без капи крви.

А како је у Босни и Херцеговини? За пуних тридесет година под просвећеном монархијом, у Босни је највећи јад и невоља О каквој уставности ни трага, јер поборници уважања моралне и политичке просвете веле да је он, народ још непросвећен, дивљи, да није дорастао за устав и слободу

У Турској се уз бурне и одушевљене покличе: Живео устав и слобода, отварају тамничка врата и на слободу пуштају сви политички кривци. Политички прогласници и бегунци из свију делова света враћају се у своју уставну слободну домовину

У Босни и Херцеговини пирује крути апсолутизам и стварају се трзавице и прогонства. Због једног јединог чланка у „Народу“, који је заплењен, пре но што је угледао света, суд осуђује на тешке невероватне казне, не само уредника, већ с њиме и одбор који је управљао листом па чак и слагача. Ове осуђује из разлога што је суд уверења, да су се у мислима слагали с оним чланком. И отправља их далеко од њиховог дома, породице и домовине, да на страни, у тамницама испаштавају велику казну војног суда Дакле после тридесет година на стварању реда и васпитању просветном и политичком, војни судови изричу ужасне казне чак и над мислима. А политичка прогањања и бегунци чешћи су но можда и у азијским земљама.

Босна и Херцеговина остиле су биле и ако кратко време, чак и под Турском благодати устава, и отпослале су биле у сабор своје посланике. Захваљујући мандату европских сила и управи Аустроугарске, оне су данас једина земља у Европи, која нема устава, у којој пирује апсолутизам и војни судови тешко казне чак и због мисли.

И је ли онда чудо што су громогласни усклици: Живела слобода и устав! чак и у суседним несретним земљама Ст Србије и Маћедонији, јако потресли душу Босанца и Херцеговца. Је ли и могло другче бити. То осећа и босанска влада, па и многи у Бечу. — Члан босанске владе познати Хоровиц рече међу осталим, како ће и меродавни, после устава у Турској werden ins Gras beissen müssen (морати у то загристи). Чак и „Бечка Нова Сл. Преса вели да се не сме више оклевати и дати времена народу Босне и Херцеговине, да размишља о томе, како би данас уживао у уставу и слободи, да је остао под Цариградом. Тражи да се даде само оно што се мора, а то је устав по примеру аустријских покрајинских сабора· И то ће доста бити да управу те земље сачува од сулудастих заблуда као што је бањалучки процес. Истиче како је босанско земљиште врло критично и најнеподесније за то, да се једна странка помаже против друге. Делегације чим се састану у септембру, морају у том питању заузети становиште и учинити што се мора. Ко познаје правац тог листа, том је јасно, да је на тако писање најмање га пошто будила љубав према народу Босне и Херцеговине, већ ли страх од онога, што би могло да наступи после устава у Турској

Срби православни у Босни и Херцеговини а с њима и браћа муслимани, радосно су поздравили устав у Турској и оне усклике: слобода и устав, јер виде у њима залогу, да ће и на њих морати доћи врло брзо ред, да дођу до те благодати: устава и слободе. За дивљом и непросвећеном Турском не може дуго заостати просвећена и напредна Аустро Угарска са својим мандатом Једино католици у Босни, а наравно у првом реду „браћа Хрвати“ хоће и даље до адањи поредак, досадањи апсилутизам. Та њима је под њим тако добро било, они су толико фаворизирани, да је то под уставом тешко замислити.

И орган највеће немачке аустријске странке „Deutsches Volksblatt‘ (поборник католицизма) вели, како се Босни и Херцеговини не може дати устав и како нема разлога да се Аустрија иоле забрине због тога што је устав дат у Турској: „Јер смо ми доста јаки да се одупремо било којем покушају каквог насиља, при чем неће бити меродавне жеље српских вођа и т. д.“ У хрватској званичној а и добром делу незваничне штампе, читамо то исто. Ту су жучни, пуни беса испади и клевете против Срба. Има како су се Срби Босанци, дебели трутови, београдски пропагатори, плаћеници србијанских диспозиционих фондова и т д., готово потурчили у великој радости, што је у Турској дат устав. Има како Срби Босанци држе тајне разговоре и призивају браћу муслимане, да се султан као суверен Босне и Херцеговине умоли, да погледи и на ове своје земље.

Ова сагласност бечких клерикала католичких и великог дела „браће Хрвата као и њихова сложна заслепљена мржња против Срба, најбоље сведочи, колико је по

ПОДЛИСТАК.

С ДУНАВА НА ДРИНУ.

I.

Пут кроз Мачву и Јадар.

Пошли смо из Новога Сада железницом после осам сати изјутра с картом до Руме. Одавде настависмо пут железницом до Кленка и савске обале.

Кроз прозоре железничке угледасмо издалека где се модре српске планине, а за тим димњаке и црвене кровове града Шапца.

Крај обале савске прекида железница свој пут и предаје нас лађи која вози с ове стране на ону. За неколико минута ево нас у Шапцу. Седнемо на фијакер и право у — Америку. Тако се зове на Камичку, у средини Шапца, гостионица, слична нашој „Белој лађи“.

Било је два сата, кад седосмо за ручак и почесмо трошити српске паре и динаре. Рекао бих, да би у Новом Саду за наручени ручак платили више круна, но овде динара.

Нисмо ни оданули, а већ су дошли кочијаши да нуде подвоз за бању. Било нас је пун фијакер и пуно ствари и погодим га за 20 динара до бање, а треба му донде 6 сати непрестана каса. Поћићемо ујутру у пет сати.

То после подне разгледаћемо Шабац. На домовима вију се заставе српске. Било је уочи краљева дана, Петрова дне.

У Шапцу богата Мачва троши свој новац. То се види на први поглед Улице широке, попођене свуда одбијеним и тесаним каменом. Има кућа новијега кроја, а има и старих, покривених ћерамидом, облим црепом. Трговина је велика, особито житом. По сата хода уздуж Шапца има отворених радња, једна до друге, све једна другу стиже. Много има занатлијских дућана сваке врсте. Уздуж гостионица и хотела за столовима после подне и у вече пуно света.

Европа, хотел првога реда, пружио нам је добре црне каве и српске малине. У њему даје Ћирићево друштво позоришне представе; онога вечера беше Шекспиров „Хамлет“.

На путу са Саве диван је парк, пун мирисна цвећа. Она свежина и чистота привлачи те. Наша новосадска променада може стати у крај. Ту смо се науживали оне свежине и мириса.

Вечерасмо. Однекуд појаве се свирачи. Познати Цицварић с друговима изводи на жици фине звуке, час севдалију да те у срце дирне, час јуначку песму да те оснажи. А песма им се разлеже по широким улицама шабачким.

Отпочинусмо и уранисмо. Кочијаш је дошао на време и добро привезао пртљаг. И ми поседасмо. Све је у свом реду. А кочијаш швићну по коњима и ми се кренусмо за Ковиљачу.

Кад изађосмо из Шапца, пуче пред нама плодна равница мачванска, коју опасује с југа планина Цер, те нам казује јунака над јунацима, Милоша од Поцерја. Пут је шљунковит, раван као длан, а по њему се возиш као по асфалту. С леве стране украј пута уздигао се горостасан брест, живи споменик славне прошлости српскога устанка под Карађорђем. Кад су Турци љуто побијени на Мишару, остатак Бећир-пашине војске, јаче одељење хтеде да умакне до Дрине и преко ње у Босну, али га у шуми, у којој беше и онај горостас брест, дочека војвода Карађорђев Милош Стојићевић Поцерац и са својим соколовима до ноге потуче. Кажу ни гласник не утече. То се догодило 1806. године. А горостас брест једини остаде, да казује путницима српску славу.

Одавде па до Ковиљаче ређају се украј пута села, мања и већа, а пут је сједне и друге стране засађен дрветима. Ту су куће и воћњаци. Јутро лепо освануло, а сунце својим зрацима разгрева јутарњу хладовину. Свуд уоколо чује се пој косова, дроздова и славуја. Онамо опет свилоруне, беле српске овце и јагањци прелазе пут. Богата пшеница полегла а једри кукурузи уздигли се врх човека. Све ти казује да си у богатој Мачви,

Села се поређала једно за другим, чисто не видиш, где једно престаје а друго настаје. Имање им је сасвим уз пут, ограђено прошћем и у средини воћа домови, лицем путу окренути. Како прођемо кроз прво село Мајур, стижемо у друго, Слепчевић, па Дуваниште, Циганиште, Змијњак и Петровачу. Кроз Циганиште пратили су нас малени становници његови, Циганчићи опколели кола, певају. што ко-

нас Србе кобно оно да смо Срби и Хрвати један народ и куда би нас одвело православно Хрватство. Јер би убрзо имало да отпадне и оно православно, а остане само Хрватство, нека Босна и Херцеговина не дођу никад до устава и слободе, јер се апсолутизмом мора фаворизирати католиштво и хрватство. Нека се прогања и суде војни судови, фаворизирање католишт а и хрватства у Босни и Херцеговини главна је и прва ствар.

Ко има српске свести и осећаја, томе је ово јасно, тај неће у један хрватско-српски народ, тај неће прво у православно Хрватство, јер види шта га после чека.

Но да се вратимо на главну ствар, на устав. Срећа је што и против воље немачких католика и великог дела „браће“ Хрвата, неће моћи за дуго изостати ни устав у Босни и Херцеговини.

β.

Самосталско подвлачење.

(Допис из Пакраца.)

Како свуда, тако су и код нас самосталци здраво „ратоборни“, наравно само на језику. Све то грми против „сервус друштва“, бана, жупана и т. д. а када дођу у прилику, да и чином покажу ту своју превелику ратоборност, онда нађу за потребно да се извуку, баш као и Половина, који је испред Рауха побегао из Оточца, чак у Липик.

Некако пролетос прочуло се, да ће доћи к нама наш жупан Јунковић. Сва самосталија као бесна се устрчала и свевиче: ово ћемо, оно ћемо, е би човек мислио да ће приредити страшне демонстрације Међутим велики жупан дошао, отсео у двору самосталског владике Мирона, правио посете самосталцу суцу Вајићу, њему ишао на поклоненије самосталац уча Вуксан, а сви остали се завукли, као мишеви у рупу. Тек када је жупан отишао из Пакраца, онда се окуражише па пише у „Србобран“, како је народ дочекао с презрењем члана „сервус-друштва“ и већ њихове познате отрцане фразе.

Пре две до три недеље посетио је опет велики жупан Јунковић Липик. У сврху његова доласка била је приређена свечана вечера, на којој је међу осталима био и др Јоца Ненадовић потпредседник самосталског пакрачког клуба. Али наравно о томе се ћути; а када су наша два пријатеља возили се заједно у влаку с Јунковићем, онда су самосталци у „Србобрану“ подигли на њих хуку и буку, као да су издајице, мађарони, слуге „сервус-друштва“ и т. д. Чудна ми морала?!

Ових дана дошао је овамо — како но би рекли самосталци — „члан сервус владе“, шеф правосуђа Араницки. На станици га је дочекао самостало фуртимаш, архимандрит Митрофан Рајић и отпратио у владичански двор, где је Араницки одсео. Сутра дан прегледао је Араницки суд, након чега је био ручак у двору, на којем је био и поп Дане Подунавац, тај како воли себе да приказује, н·јрадикалнији опозиционалац, који је узгред буди речено примио већ од Раухове те „протународне сервус-владе“ потпору од 100 круна (наравно кад се паре примају, пада све па и начело). Судац Вајић, тајни саветник владике Мирона, јавни члан тако зване ванстраначке Вајић-Рајићеве групе, а потајни самосталац и т. д. и т. д. наравно није смео фалити. Он је сигурно причао по свом обичају о својој врлини, способности, демократизму и популарности (ваљда услед силних дисциплинарних казни) само је заборавио причати о томе, како се он никога не боји, ни владе ни бана, како је на дан избора командовао цео суд до последњег писарчића и свима заденуо за шешир цедуљу самосталског кандидата и тако индиректно утецао на избор и још друге тому сличне ствари. После ручка дошао је на црну кафу и председник самосталског клуба газда Јагнић и још неки.

Човек мора управо да се згади на поступак таквих људи. Овамо прогласују друштвени бојкот на све, што није самосталско и што неће да наседа њиховим махинацијама, а овамо ти велики „опозиционалци“ сами се увлаче властима, а после тога ће опет у новинама грмити против „сервус:друштва“ и његових чланова и себе приказивати борцима за права отаџбине, а њихови верни ће им веровати Ето тако се заварава неуки свет!

Перикле

Политички преглед.

Сабило и хрватска коалиција. Познато је, да је недавно Сабило изнео своје мишљење о садањем положају хрватске коалиције и своје планове, којих би се коалиција требала да држи у будуће. Ти његови смерови нису најбоље примљени чак ни у самим редовима хрватске коалиције. Нарочито се не слажу са оним његовим предлогом, да Хрватска и Славонија не шиље више своје делегате у угарски сабор Против тога је заузео најодлучније становиште „Обзор“, који доказује, да би такав поступак изазвао управо катастрофу. Ну са Сабиловим предлозима, изнесеним у Делницама, не слаже се ни Загорац, ни — као што овај тврди — многи други хрватски политичари. Између Сабила и Загорца се због тога развила жива препирка у „Новом Листу“ и „Хрватској“. Браћа се баш својски ухватише у коштац и један другом не попушта Другом приликом више о овом сукобу, сада истичемо тек толико, да се види, да у хрватској коалицији нису баш тако сложни и споразумни, као што истичу. Православни Хрвати, т. зв. Србобранци, чланови хрватске коалиције, нису још заузели своје „стојалиште“ у овом спору.

Ново стање у Турској Уважањем уставности у Турској прилике се посве изменуле. За сада се још не да тачно догледати, како ће се ове на крају груписати, али су најбољи изгледи, да ће најзад и у Турској доћи до реда. Данас још све плива у одушевљењу, а као главни разлог томе одушевљењу истичу, што се владар приближио народу и што нестају трагови неповерењу између владара и народа. Приликом прошлог похода султанова у џамију народ га је одушевљено поздравио и давао израза своје љубави и оданости. Султан беше врло угодно дирнут тиме и веле, да је том приликом изрекао ове значајне речи: „Ја волим свој народ, но издајице су ме до сада обмањивале Од сада ће народ са мном живети, а ја с њиме. Уверен сам о његовој верности“. Како пак јавно мнење суди о новим приликама, нека послуже речи угледних турских листова, „Илустроване Газете“, „Икадама“ и „Низама“. Прва пише, како се до сада свако бојао од свог суседа, па чак ни отац својој деци није веровао. Народ није волео свога владара, а ни владар није волео своје поданике. А таке су прилике биле с тога, да би неколико подлаца могло стећи милијоне. Сада, када су ови срамници уклоњени, владар и народ разуме један другога. „Икадим“ пише о опћем одушевљењу, те вели да је ово тако искрено, као што је радост дечја када поново нађу свога оца. „Низам“ пак своје чланке, пуне одушевљења, завршује овако: „После многе патње и стрпљења дошао је народ до двојаке награде: Стекао је слободу и први пут је нашао свога владара, који пак први пут својим очима види свој народ.“ Овако расположење влада у свој држави У крајевима, где су избили немири, поново је наступео мир и ред. Само су солунске улице још живе. И овде је ред успостављен, нема изгреда, но живост солунских улица потиче од многих усташких чета бугарских,

---

ји уме и напослетку задували се и једва чујемо изпрекидану песму: Ме-се-чи-на дивно сја. — Из каруца зврке по који марјаш и они се забаве тражећи га по земљи. те нас и оставе.

У Змијњаку је школа у сред врта. Баш се ђаци скупљају, све 4—5 долазе заједно, и сад их је већ до 50. На њима је чиста бела, подужа кошуља јелече и појас а на глави црна капа шубарица или шеширић. Не далеко од пута, 100—200 корачаји, ограђена је црква, византијског стила. У њу ће ђаци, јер је петров дан.

Пређосмо један део пута и у Петловачи смо. У реду домова крај пута ту је и механа. Ту путници редовно свраћају, јер је ово трећина пута до Бање. И не осетисмо како брзо време прође. Како су коњи из Шапца покасали, никад довде нису стали. Бадава, пут кола вози а зоб коње носи. За два сата стигосмо овамо на доручак. Механџија нам изнесе добра млека и остала бела смока, малине и кафе.

Кад су се коњи поодмарали, назобили и напојили, кренусмо се даље. На крају Петловаче испратише нас опет циганчићи, само другом песмом: Кад ја пођох из новог дућана... — Коњи одмичу, али и Циганчићи се примичу. Мислиш душу ће дати од умора, али неће престати, док им не бациш који новчић. У мене не беше ситних, па им обећам, да ћу им дати у повратку. И они свероваше.

Иза Петловаче дође село Рибари, опет уз пут. Прњавор је велико и дуго село, и највеће у том крају, у близини Цера и манастира Петковаче. По кућама висе заставе и прангије пуцају — краљев је дан. Од пута опет 100—200 корачаја синула је нова црква с кубетима, коју подиже родом Прњаворац а сад Шапчанин, зјело богати Михаило Самуровић. Ту је и земљорадничка задруга.

Онде се приближисмо планини Церу. Још мало, па се на Церу распознаје свако дрво. Ново Село завршује ред села уз Цер и сасвим је под планином. А ту завршује и Цер, да преда путнике планини Видојевици, а ова да их прати под Лозницу. На Видојевици лепо се распознаје шума, виноград, ораница.

Љешница је повеће место, до два сата каса од Петловаче, друга трећина пута од Шапца и друго одмориште. Заставе се вију и прангије пуцају. Из средине места разлазе се ђаци и сваки носи у руци књигу: Земљорадничка задруга у селу Радичеву Јуче им беше школски испит, а данас добише књиге на дар. Мало, мало, па пролазе крај нас дуга кола вољујска са два малена брдск вочића, те вуку пуна кола дугих и дебелих дуга за каце. И време је, јер су шљиве свугде родиле, а у Љешници од рода се и поломиле.

Насред Љешнице је пространо место на четири угла, где се држи трг. Ту су зграда општине, школе, пошта и друго.

После Љешнице долази подужи пут, добар сат до Лознице. На њему је дивна хладовина, јер се на њему грле с једне стране пута на другу огромна дрвета. Највише је ораја, па онда вишања, шљива, дивљих јабука, липа, брестова, растова, дудова, врба и топола. И она вишња и врба својом висином и једном доказује ти, да Србија није ни близу земља исцрпена. А остала дрвета још и више.

По путу и дрвећу лете дивљи голубови и грлице. Меки гласићи њихови допиру до нашега уха и са лаким летом каруца и шуштањем лишћа чине пријатну музику.

Колски пут пресеца хладовита речица Јадар, по којој носи име читав овај срез. Преко Јадра води повисоки каменити мост, саграђен од модра камена са планине Цера.

Мало даље од пута разасуто је сеоце Липница. Пређосмо и речицу Жеравију и прођосмо поред уређена војног расадника среза Јодранског. Има га више јутара.

Улазимо у Лозницу, а гледамо поносито Гучево, које ћемо одсад гледати и јутром и вечером. Лозница је сва искићена, а по њој у четама корачају војници. Улива ти неко свечано осећање. Но о Лозници други пруги пут више.

Пређемо и речицу Штиру. По сата од Лознице, и ево нас у Ковиљачи, управо на ручак. Уђосмо у долину, којом се беласа Дрина, те љуби обале Босне и Србије.

Помози Боже и српска земљо! Ми смо стигли мету.

М. Ђ.

грчких и српских, које јатомице стижу из појединих крајеза у Солун. Сви четници као знак измирења, носе кокарде у народној боји, црвено беле. Највише је бугарских четника, који су већим делом предали своје оружје властима. Упада у очи, да су скоро сви бугарски четници били наоружани манлихеркама, какве има аустријска коњица. — Многи се питају сада, шта ће бити са реформним радом великих сила у Мађедонији Опће је мишљење, да ће овај бити обустављен, а то су некоје државе већ изјавиле Према томе је посве сувишан био поступак становништва из Касандре, које је путем брзојава тражило од Хилми паше, да спречи у Солуну руског официра Палтанова, који је одељни шеф реформне жандармерије, да се врати на своје место у Касандру. Тај поступак може изазвати само дипломатске сукобе, а без потребе. — Поговара се, да ће султан послати нарочито изасланство немачком цару Вељему, да затражи од овога неколико часника, који би предустројили турску војску.

Избор пароха у Фаркаждину.

У „Застави" је г. Богдан излио свој гњев, што је избор пароха испао онако, како њему није по вољи, и том приликом напао је многе недужне особе. Нагоњени тим неверним извештајем г. Богдана износимо ствар у правој њеној боји.

Наш кандидат, кога смо себи за пароха изабрали, за време свога капелановања у нашој општини, својом свештеничком спремом, својим похвалним владањем и смерним понашањем уверио нас је, да ћемо у њему имати правога свештеника. Наш кандидат је тим својим врлинама задобио опште поверење и љубав — тако рећи — васцелога овдашњега српско-православнога становништва и 28 свесних црквених чланова када за њега гласаше, не само да учинише за доста свом личном убеђењу, већ и жељи народној. А да је тако, то сведочи оно народно одушевљење и клицање на вест, да је за пароха огромном већином преко две трећине изабран наш кандидат. Што се пак извиђаја тиче, који је на основу уложенога утока одређен, имамо само то приметити, да је лако уток уложити и у њему свашта навести, но то треба и доказати; и ми се само радовати можемо, што ће се дати прилика, да истина победи и да се види уз кога је народ, а ко је радио како не треба и против воље народа.

А сад г. Богдане да рекнемо коју и на ваш допис. Што велите да смо ми тражили везе са г. бележником, у томе се јако варате, јер ми смо доста дорасли, да умемо сами мислити и делати. Нами вођа није требао. Хвала Богу имали смо вођа свакојаких, који су нас на хрђав пут наводили и онда нам леђа окренули. Сетите се само добро г Богдане! Ви ваљда и не знате како је то било. Хрђаво сте у тој ствари извештени. Распитајте како је то било. Казаће вам се ко је тражио помоћ бележника и ко га је учио, како коме чиме да попрети, како коме шта да обећа, да би г. администратор био изабран.

Но бележник се није мешао баш на вашу жалост у тај избор. Избор није обављен по жељи бележниковој, као што би хтели да представите, да је овде каква пресија учињена од стране политичке власти; избор није обављен ни по жељи вашој ни вами једнаких, већ је избор обављен по жељи народној! Или ви држите да сте вас неколико, народ? Зло би било. Сами велите, да се у сваком месту налази људи, који из сујете и користољубља заборављају на општу корист целе општине. Прво сте рекли г. Богдане, сасвим право! Нашло се неколико људи, који не обзирући се на општу корист целе општине, из сујете из користољубља учинише све и сва да своју намеру остваре. Те је народ одгурно. Ви велите г. Богдане, да је ваша странка свесна своје дужности и да бира себи свештеника бољег од бољега. Рекосте и не порекосте А да ваша странка увек бира боље од бољега, уверили смо се и о избору поглавара политичке општине пре годину и по дана, па и касније.

Г. Богдане! Ми када смо бирали свештеника, ни смо се обазирали ко нам је бележник, ко нам је учитељ, које овај или онај, те да смо се по томе равнали, као што ви то хтедосте учинити, већ смо имали на уму, да ли ће он заиста бити свештеник, у правом смислу те речи.

Г. Богдане! Сувишно је, да нас саветујете да гледамо да своје унапредимо, како би међу браћом наступио мир. Међу браћом је био мир а и сада је, а небраћа како хоће. Ми своје унапређавамо колико можемо, а и унапредилисмо смо, колико могосмо. Наша је савест мирна.

Фаркаждин, 9. јули. 1908.

2×2=4.

Вести из места и са стране.

Свечаност новосатске трговачке омладине.

Јуче пре подне осветио је епископ Шевић пред аљмашком црквом нову друштвену заставу трговачке омладине. После подне је омладина направила излет у Каменицу и положила венац на Чика-Јовин гроб. У вече је била забава у башти код Ружичке Забава је испала на опће задовољство. У концертном делу изненадило је публику са неколико песама ван програма овдашње Ратарско певачко друштво. Међу посетиоцима са стране видели смо и заступнике београдске Трговачке Омладине и једнога брата Чеха из Беча.

„Народне Новине".

У Београду излази лист за народно просвећивање „Народне Новине" под уредништвом проф. Живојина О. Дачића. Поред крајих састава из лепе књижевности доноси лист редовно корисне поуке за народ. Најновији 6 број донео између осталог лечничке поуке о бајању и врачању, затим о избраним судовима (из закона о поступању у грађанским споровима); о детелини луцерни; да не треба пресађивати младе саднице у старе воћњаке; да воће треба брати руком; шта да се ради у оскудици сена; кад град потуче; лажна матица код пчела; како српски војник мисли о српским земљама под туђином; поуке о Србији и другим српским земљама. Цена је за Србију 2, а за све остале крајеве 3 динара годишње. Топло препоручујемо лист свима нашим читаоцима.

Књига на арапском језику о Србији.

Инспектор египатског министарства унутрашњих дела, Едзард-беј Етнас, бави се већ 10 дана у Београду ради проучавања српских прилика. Овај виши чиновник мисирске владе ради опширну књигу на арапском језику о Србији, Бугарској и Румунији које ће земље протестовати. Он је сиријанац православне вере.

Арнаути не мирују.

Када се по своју Турску стишавају заоштрене прилике, када бугарски, грчки па и српски четници мире се између себе и са турским властима, једино Арнаути још не мирују. Тако из Ристовца јављају, да се Арнаути прешевске, кумановске и гњилане казе размилели по селима, траже од народа десетак и траже, да им се поља обрађују; да им хришћански сељаци дрва носе и жито мељу, тврдећи да је старо време настало, јер је султан дао устав: „Да раја буде раја, а Арнаути и Турци да буду господари". Сељаци тих крајева преплашени траже заштите. Са црногорско-турске границе пак јављају, да је тамо од прекјуче настао велики сукоб између Црногораца и Арнаута. Повод непознат, појединости нема. Зна се само, да су из Новог Пазара послати редифи Беране.

Хрватска застава на српској гимназији.

Како се у Карловцима држи српски народно-црквени сабор, све су јавне зграде искићене заставама. Па и српска автономна гимназија карловачка се накитила. Али како!?! У средини зграде вију се све хрватске заставе, а на два ћошка скупиле се као сирочад две српске заставе. Јадни српски народе! Шта си дочекао од својих синова!! Давле на твојој гимназији с којом се поносиш, кочи се барјак туђег народа, а твој барјак, твој символ мора да уступа место и да се склања у бунак!! Господо самосталци, то је ето плод ваше политике. А да ли икада још видесте на којој хрватској згради српски барјак?! Несрећници, на вас ће пасти клетва народа!

„Радикал".

Борба против пијанства у Италији.

У Италији, а нарочито у северном делу њеном, почиње пијанство да буде друштвена опасност. У Млецима и околним провинцијама од свих злочина пада 20 процената на пијанство. У самим Млецима сваки дан се дешавају изгреди, несреће и само убијства, што их чине пијани дечаци и одрасли. Ради тога се у Млецима образовало пре пет година друштво за сузбијање алкохолизма. За ово време није показало никаквог успеха. Сад му се прикључило и једно просветно друштво. Ипак је слабо наде, да ће се на пољу сузбијања пијанства постићи већи успеси. Италија је земља производње вина. Годишње се у њој производи на 50 милијона хектолитара. И произвођачи гоне владу, да учини све и сва, да се омогући што обилатија трошња вина. Ипак су власти учиниле неке потребне кораке против пијанства. Наредили су, да се све крчме и места, где се продаје вино, имају затварати у свечанике. Наша држава урадила је много практичније Уредила недељни починак, да људи могу лакше крчме полазити, а у исто доба ударила порез на жестока пића (вино, пиво, ракију и т. д.). И тако наша држава имаде приход не само од пијанства, него и од расипности својих држављана.

Американска лепотица.

У Париз је дошла једна американска лепотица, мис Едит Ретстон. На једној утакмици лепоте у Америци проглашена је за прву лепотицу на свету. Кад је дошла у Париз, одмах је стадоше посећивати дописници разних новина. Пред дописником листа Голоа излила је лепа Американка своје срце. Рече: Откако су је њени грађани прогласили за прву лепотицу, постала је жртва своје лепоте. Никад мира. Стадоше је посећивати силне стотине новинарских извештача, фотографа, најзад младожења. За месец дана после утакмице запросило јој је руку њих 3728, и то долазили су јој сви могући сталежи, милијонари, џокеји, частачи ципела, Џинци, трговци итд. Имена свију тачно је побележила у једној књизи. Ради ње су мужеви напуштали жене, младићи невесте, и она је била повод многој несрећи, очају и борби. Најгоре је, што јој је ради тога и њен муж окренуо леђа, јер, вели, неће да има жену, о којој цео свет води бригу. Оженио се другом. Лечници су јој досађивали са саветима, како да очува лепоту и младост. Помодни трговци и фабриканти мидера метали су њену слику у недоруху на свој еспап, да га тако препоруче публици. Под њеним именом излазиле су силне непристојне књиге. Из новина је дознала, да је 47 покушаја учињено, да је одведу (отму) и да је хтела 24 пута да се убије. Извештачу се то тако ражали, да је поче тешити, како јој у Паризу не прети више та опасност. Моћи ће мирно живети, јер у Паризу има много лепших жена...

Република у Турској.

У Софију је стигао глас из Џумаје, да су младотурци и Серезу, у друштву са присташама Санџанскога прогласили републику. Већ је образована привремена републиканска влада за сересни округ. Видећемо хоће ли се овај глас тврдити.

Пожар.

Варош Тополца је сва у пламену. У југоисточном делу вароши у један мах појавила се ватра на три места. До сада је изгорело било 100 кућа. — У једној кући изгорела је мати и ћерка.

— У Дамоњи код Унгвара појави се ватра и за кратко време ухвати пламен цело село који га претвори заједно са летином у гар и пепео. Изгорео е један старац који не могаше побећи испред пламена.

— У Апатину изгорело 1120 крста жита. Штета износи до 5 хиљада круна.

Умрла од страха.

Из Доње Тузле јављају: Неколико муслиманских породица се забављало у Солину. Једна девојка је свирала у хармонику, друге су играле, а старије жене су седеле, посматрале игру девојачку и жаву биле. Са дрвета, под којом је свирала она девојка, скочи на једаред једна отровна змија девојци на крило. Ова се тако уплаши, да је у несвест пала. Сутра дан се с душом растала. Девојци беше 18 година. Пре тога беше навек здрава.

Змиски отров.

Змиски отров се много употребљава у научне и лечничке сврхе. Како га је тешко добити, то је он врло скуп. Добив ју га највише у Аустралији. Влада је издала наредбу, да се један грам отрова има продавати по 120 до 150 круна. Тај се отров тешко добива. Змије су до сад хватали голим рукама и пазили, да не проспе свој отров. Овај су вешто скупљали тако, што су змије дражили, те су све грызли гуму. Отров се са гуме сливао на стаклену плочу. Сад су пронашли, да змија после једног уједа не губи сав отров, већ да се овај свако вр[illegible] обнавља у оним жлездама испод зуба.

Брзојави „Застави"

Стигли 21. јула

Изасланство радикалног клуба у Будимпешти.

Будимпешта. Изасланство које је изаслао клуб радикалних посланика на српском народно црквеном сабору примљено је у десет сати ујутру пре министарске седнице, од министра Векерла, Кошута и Апоњија. Изасланство им је опширно изнело становиште већине нашег народно-црквеног сабора и жељу да изабран патријарх буде и потврђен. Изасланство је лепо примљено. Министри су одговорили да се у министарском савету питање о потврди патријарха свестрано претрести и настојати да се у интересу автономије и мира у цркви ствар реши.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Стечај.

Српска православна црквена општина новосадска треба за новосадску српску велику гимназију 400 метер центи пруског салон угља.

Позивају се трговци са угљом да своје оферте до $^{26}/_{7}$ ($^{8}/_{8}$) о. г. овом председништву поднесу.

На оферту нека назначе да је оферт за угаљ.

Из седнице црквеног одбора држан у Новом Саду, 9. (22.) јула. 1908. г.

Паја Ћурчић, Др. Миладин Свињарев,
књиговођа. 119 2—2 потпредседник.

Оглас.

Панчевачка српска православна црквена општина потребује за своју св. Преображенску цркву један полујелеј византијског или романског стила.

Позивају се рефлектанти да са својим мустрама и ценовницима овој општини учине своје понуде до последњег августа о. г.

Панчево, 15. јула 1908

Председништво,
916 2—2 срп. прав. црквене општине

Натјечај.

На српској основној школи у Д. Тузли тражи се учитељ и двије учитељице.

Годишња плата је учитељу К. 1 200 а учитељици К. 1.000. слободан стан и огрев

Учитељи и учитељице са дефинитивном и петогодишњим службовањем имаће годишње К. 200. више.

Молби се има приложити:

1. Матурална свједочба о свршеној учитељској школи односно свједочба о положеном учитељском испиту.

2. Свједочба о припадништву Босни и Херцеговини или Аустро-Угарској монархији.

3. Свједочба о коректном, моралном и грађанском владању уздана од надлежног поглаварства дотичне градске или сеоске општине при првом намјештању, а иначе овлашћење Великог Управног и Просвјетног Савјета за вршење учитељског звања за Босну и Херцеговину.

Све ове документе ваља послати потписаном одбору најдаље до 3. августа 1908 године.

За српско прав. црк. школски одбор.
У Д. Тузли, 13. јула 1908

Перовођа: 915 2—3 Предсједник:
Јово Ј. Мирковић. Васо Р. Црногорчевић.

Стечај.

На упражњена места:

књиговође и благајника

код потписане општине овим се расписује стечај.

Годишња плата **књиговође је 1440 кр., а благајника 1200 кр.**, које ће плате у месечним роковима у напред примати

Осим дужности, што спада у њихов делокруг, дужни ће бити заједнички вршити и послове економа, а то су: надзор над црквама и црквено општинским и закладним зградама, како би се исте у добром стању одржавале

Рок стечају је 14 дана од дана првог увртстења овога стечаја.

У Панчеву, 10. јула 1908

897 3—3 СРПСКА ПРАВ. ЦРКВЕНА ОПШТИНА.

ПУТНИК

за сву Славонију, Хрватску, Барању и Бачку, који мора доказати да је свуда добро уведен и који српско-хрватски, немачки и мађарски потпуно говори — може одма добити место. Оферти са сведоџбама у препису и уз ознаку плате имају се упутити на администрацију „Заставе“.

887 3—3

Оглас.

Потписана црквена општина изд је на три, евентуално и на шест година под закуп од 1. октобра по новом календару текуће године нову своју угледну и пространу кафану (гостионицу), која: 1. лежи на најбољем месту по сред велике пијаце; 2. има просторије за кафану, а просторије опет за (обичну) гостионицу; 3 смештене су у њој и две читаонице, обадве српске; 4 има нуждан број лепих гостинских соба; 5 за лето има двориште у дрвећу са салетлом; 6 за све споменуте просторије општина ставља свој сопствени намештај (инвентар); 7. уваћа се електрично осветљење, и на послетку, 8. има у авлији и скровиште за кола.

За сва могућа извешћа нека се закупници обрате у року од 1. септембра по новом календару текуће године у Белој Цркви (Fehértemplom, Temes vm.) код потписаног.

Милан Ј. Путник,
903 2—3 потпредседник црквене општине.

У ВАРОШИ

Аранђеловцу

(који је од Београда удаљено 4 сата железницом, а у коме се налази и чувена бања, „Буковинка Кисела Вода“ имам **пољопривредно имање од 35 хектара** (1 хектар има 10.000 кв. мет.), које се врло добро порађује и на њему успевају одлично сви усеви. Ово имање желео бих дати на обрађивање под наполицу и позивам онога, ко би хтео да га ради, да им се обрати и означи са колико би особа могао доћи да имање обрађује. Имање је удаљено 20 метара од железничке станице.

Илија П. Михаиловић
трговац и нар. посланик у Аранђеловцу
921 2—3 у Србији.

Недостиживо средство за негу лица и руку јесте

1525 62—100

једино прави са свим нешкодљиви Silva crem. Одстрањује сује ице мрље, сунчане пеге и све остале нечистоће. Најсигурније средство. Може се и у јутро после прања рабити. У теглице 4 круне без даљег трошка ако се нова напред пошље Где ее не би могло добити поручује се из

лекарне Салватор А. Козјак Рума.

Издавачка књижарница А. Пајевића
(О. Ф. Оњановић)
у Новом Саду.

Нови сензационални роман

Марино Маринели

роб на галијама или крвава ноћ у Венецији. Историјски роман из страховитог времена млетачке насилне владавине од Б Г. Брила.

У роману ће бити 80 слика.

Излази сваки дан једна свеска а цена је свесци **само 5 филира.**

Претплата се шаље на месец (за 30 свезака) која износи са поштарином **К 2·—** 788 8—10

ТРАЖИ СЕ

ГОСТИОНИЧАР (хотелијер)

за мој новосазидани хотел (на место старога „Gemsenjägera“.

Издаје се одмах. Ближе увете даје

Катарина Кениг
Земун
9 9 1—3 Лаудонова улица.

ДР. ЂУРА ТРИФКОВИЋ

новосадсли лечник

отпутовао је на 6 недеља. 929 2—3

враћа се почетком септембра.

Изврстан помоћник

ЗА ТРГОВИНУ ГАЛАНТЕРИЈЕ И СИГРАЧАКА,

који српским, немачким и мађарским језиком влада, биће акцептован У понуди треба означити референције и захтев плате и прикључити фотографију. — Само на самосталне продавце узимаће се обзир.

Обратити се треба на

Leopold Rosenthal
901 3—3 Fiume.

ЗА МОЈУ

трговину ципела, шешира, мушке и женске :: конференције као и мушке помодне робе ::

потребујем

једног вештог струковњака **али само од исте струке ПОМОЋНИКА.**

Наступање 15. августа или 1. септембра т г.

Шандор Теодоровић
876 3—3 у Винковци.

НА МОЈОЈ ЦИГЉАНИ

на кисачкој капији

продајем од данас од прошле године

II. КЛАСЕ ЦИГАЉА

по 21 круну, а своогодишње пак II. класе **по 24 круне** од 1000 комада. — При већој поруџбини молим са договором.

Глик Саму,
власник цигљане
927 2—4 у Новом Саду.

КОНТОАРИСТКИЊА

за унутрашњост Србије

са лепим рукописом и добрим препорукама, може добити стално место. Понуде упутити на

Борн и К°
907 3 3 Београд.

П. Ш.

Част ми је јавити новосадској и у околини женској публици да ћу 15-ог августа ове године примити

ЖЕНСКИ КРОЈАЧКИ САЛОН

г-ђе Јулие Поповићке.

Пошто сам у Бечу у више угледнијим салонима ову струку изучио, то ћу се и одсад трудити да п. публику увек уредно и тачно задовољим.

И пошто сам већ више година у салону госпођо Јулие Поповићке као први и најбољи помагач и француске и енглеске моде врло добро разумем и најелегантније извршујем, то молим п публику за што вишу наруџбину и препоруку.

Са одличним поштовањем

ЈОВАН ХАЛАКСА
пређе Јулиа Поповић
Нови Сад
924 1—5 Кошут Лајошова ул. (у Винклеровој палати.)

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.